

Osvrt na pojedine preporuke iz dokumenta koji je donela stručna grupa „u ime učesnika protesta #1 od 5 miliona“, a koji je objavio opozicioni Savez za Srbiju

Transparentnost Srbija, avgust 2019.

Izvor: predmet komentara je dokument objavljen na stranici <https://savez-za-srbiju.rs/predstavljene-preporuke-strucnog-tima-ispred-ucenika-protesta-1-od-5-miliona-slobodni-mediji-i-izbori-su-preduslov-demokratije/>

Napomene:

Komentar se odnosi samo na preporuke koje su u vezi sa oblastima rada organizacije Transparentnost – Srbija (nije komentarisano poglavlje o biračkom spisku, kao i o pojedinim drugim pitanjima). Komentari su dati ispod odgovarajućih preporuka uz naznaku „Komentar TS“, dok ostatak teksta predstavlja originalan tekst „Preporuka“.

Predlozi TS za rešavanje pojedinih problema, kao i ovaj dokument objavljeni su na stranici <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/inicijative-i-analize-ts>

Sadržaj

Osvrt na pojedine preporuke iz dokumenta koji je donela stručna grupa „u ime učesnika protesta #1 od 5 miliona“, a koji je objavio opozicioni Savez za Srbiju	1
Predsednik Republike	3
Ministarstvo kulture i informisanja	4
Regulatorno telo za elektronske medije (REM)	4
Javni medijski servisi RTS i RTV	7
Nadzorni odbor	8
Agencija za borbu protiv korupcije	8
Pritisci na birače.....	8
Izborna administracija	10

Predsednik Republike

1. Predsednik Republike koji, prema Ustavu, izražava državno jedinstvo Republike Srbije, obavezuje se da ni na koji način ne učestvuje u izbornoj kampanji na strani bilo koje izborne liste, Da bi se obezbedili jednaki uslovi svim izbornim učesnicima predsednik Republike neće biti nosilac izborne liste, neće učestvovati u promotivnim skupovima, neće koristiti svoje službene dužnosti da direktno ili indirektno promoviše bilo kog izbornog učesnika.
2. Posle izbora, pravilo da predsednik Republike ne može učestvovati u izbornoj kampanji na strani bilo kog izbornog učesnika uneti u odgovarajuće zakone.

Komentar TS:

Pravni položaj predsednika Republike trenutno nije u potpunosti dosledno uređen u normama Ustava i odgovarajućih zakona. Tako, ustavna norma prema kojoj predsednik izražava državno jedinstvo, nije dosledno pretočena u norme koje bi zabranjivale predsedniku Republike da bude stranački funkcioner. Štaviše, sam način izbora predsednika je takav da ga na tu funkciju može kandidovati politička stranka, koja za njega/nju vodi i finansira izbornu kampanju. U skladu sa tim, iako bi bilo nesumnjivo poželjno da lice koje obavlja funkciju predsednika Republike ne učestvuje u parlamentarnim ili lokalnim izborima u svojstvu funkcionera političke stranke, trenutno ne postoji zakonski osnov da se tako nešto spreči, već je odluka o tome lična i dobrovoljna. Takva zabrana bi mogla biti uvedena izmenama Ustava, a eventualno uvođenje zabrane zakonom podleže diskusiji.

U pogledu zahteva da lice koje vrši funkciju predsednika Republike ne učestvuje u promotivnim skupovima učesnika izbora, kao što se i iz same preporuke može videti, zahtev ne počiva na odredbama postojećih propisa, već poziva na njihovu izmenu i određeno faktičko ponašanje nosioca funkcije predsednika tokom predstojećih izbora. Prema sadašnjim pravilima, lice koje obavlja funkciju predsednika Republike, kao i drugi politički državni funkcioneri (ministri, predsednici opština i slično), imaju pravo da učestvuju na promotivnim skupovima političkih subjekata, u jasno naznačenom svojstvu funkcionera političke stranke. S druge strane, učešće predsednika Republike ili bilo kog drugog državnog funkcionera u svojstvu javnog funkcionera na stranačkom skupu, ili korišćenje drugih promotivnih skupova i službenih dužnosti za promovisanje učesnika izbora je već i sada zabranjeno zakonom. Postoji potreba da se te zakonske norme preciziraju.

Monitoring „funkcionerske kampanje“ tokom parlamentarnih izbora 2014, 2016. i predsedničkih izbora 2017, koji je sprovodila Transparentnost Srbija, pokazao je da situacija u kojoj nosilac funkcije predsednika Republike ne obavlja funkciju u političkoj stranci, ima pozitivnog efekta u odnosu na situacije kada to nije bio slučaj (izbori održani 2012), tako da bi bilo korisno da se ta dobra praksa iz perioda 2012-2017 kodifikuje.

Ministarstvokulture i informisanja

1. Ministarstvo da aktivno učestvuje u kreiranju i vođenju javne politike u oblasti medija, prati i obaveštava javnost i Skupštinu o spovođenju zakona, predlaže propise za oblasti u kojima uoči negativne trendove koji se odnose na celinu medijskog sistema (štampane, elektronske i online medije)
2. Ministarstvo da nadzire rad medija u skladu sa zakonskom obavezom odgovornosti za oblast informisanja, ukazuje na probleme kao što su koncentracija na lokalnom a ne samo nacionalnom nivou, ugrožavanje pluralizma, preterana komercijalizacija, tabloidizacija, bezbednost novinara i svih ciljeva predviđenih strategijom razvoja medija
3. Ministarstvo razvija mehanizam da se javnim novcem finansira samo sadržaj u javnom interesu (mediji koji nisu kršili kodeks, jasni kriterijumi za procenu kvaliteta, izveštaji o namenskom trošenju sredstava i nadzor nad utroškom sredstava u odnosu na obećanja sa konkursa)

Komentari TS:

Sve izložene preporuke smatramo načelno korisnim. U vezi sa drugom i trećom preporukom, bilo bi potrebno precizirati i zakonske obaveze Ministarstva u vezi sa vršenjem nadzora, ali verovatno i razdvojiti ono što Ministarstvo radi kao nadzor nad ispunjavanjem zakonskih obaveza (npr. objavljivanje ispravke, postupanje po sudskim odlukama) od onoga što bi moglo da radi u sklopu praćenja stanja u oblasti, koje ne predstavljaju kršenje medijskih propisa (npr. „komercijalizacija, tabloidizacija“). Kada je reč o trećoj preporuci, ona bi takođe podrazumevala izmene propisa u vezi sa dodelom sredstava na medijskim konkursima (pravilnika i zakona), radi obezbeđivanja pravne sigurnosti.

Regulatorno telo za elektronske medije (REM)

1. Pokretanje zakonski regulisanog postupka za razrešenje članova Regulatornog tela za elektronske medije (REM) zbog nesavesnog rada: neobavljanja poslova iz svoje nadležnosti, neaktivnog sprovođenja zakonskih ovlašćenja u nadzoru rada emitera i neefikasne kontrole njihovog rada u odnosu na dozvolu, nedelotvorne kontrole rada javnih medijskih servisa, neizricanja mera i nepreduzimanja akcija protiv pojava i programskih sadržaja na štetu interesa javnosti i medijskog pluralizma (tabloidizacija, dominacija rijaliti programa, vođenje negativnih kampanja protiv kritičara i političkih protivnika vlasti, neobjektivnost informativnih programa vodećih televizija) i neangažovanog odnosa prema nepotpunom sastavu Saveta.

Komentar TS: Realizacija ove mere podrazumeva podnošenje predloga za razrešenje svakog člana Saveta REM pojedinačno, što može da učini bilo kojih 20 narodnih poslanika (uključujući i one koji su izabrane sa opozicionih lista koje traže ispunjavanje ove preporuke). Predlog grupe narodnih poslanika koji je prema medijskim informacijama podnet aprila 2017, nije iznet Narodnoj skupštini na izjašnjavanje još uvek, niti se nalazi na listi predloga za donošenje drugih akata iz nadležnosti Narodne skupštine. Upitno je, međutim, da li se ovaj postojeći predlog, u vezi sa kojim je pribavljeno i (negativno) mišljenje Saveta REM može razmatrati, budući da je, sudeći po objavljenim informacijama na sajtu REM (nismo imali uvid u originalni

predlog narodnih poslanika), predlog podnet tako da se odnosi na sve članove Saveta REM, a ne za svakog člana REM pojedinačno. Pošto Zakon o elektronskim medijima podrazumeva obavezu da se o razlozima za razrešenje člana Saveta REM prethodno izjasni i Savet, a da taj Savet radi u nepotpunom sastavu, na ivici kvoruma za odlučivanje (5 članova, a ukupno ih ima 6 od predviđenih 9), bilo bi korisno da se što pre izaberu nedostajući članovi Saveta REM, kako bi se umanjila mogućnost da ovo telo nedavanjem mišljenja opstruiše postupak razrešenja. Takođe, skrećemo pažnju na to da je sam postupak za razrešenje člana Saveta REM normativno nedovoljno razrađen, u pogledu procedure u kojoj se članu Saveta čije se razrešenje traži omogućava da se izjasni o razlozima (npr. da li se ta procedura odvija pred resornim odborom Narodne skupštine ili na plenarnoj sednici).

2. Pokretanje efikasnog postupka za izbor novih članova Saveta REM uz poštovanje postojeće procedure, rokova i uvažavanje zahteva protesta 1#5 miliona da se izaberu članovi koji ispunjavaju visoke stručne zahteve i dokazano se zalažu za poštovanje slobode izražavanja.

Komentar TS: Da li će kandidati za članove Saveta REM ispunjavati postavljene zahteve zavisi od njihovih ovlašćenih predlagača. Stoga bi bilo korisno precizirati preporuku u vezi sa obavezama pojedinih predlagača (pre svega onih koje predlažu skupštine Srbije i Vojvodine) kao i same procedure utvrđivanja njihovih kvalifikacija (npr. u pogledu rangiranja predloženih kandidata koji zadovoljavaju minimalne uslove po unapred postavljenim kriterijumima).

3. U periodu do izbora REM obavlja nadzor i objavljuje tromesečno analitičke izveštaje o informativnom programu RTS-a i RTV-a i jedan izveštaj o programima nacionalnih emitera.

Komentar TS: Objavljivanje takvih izveštaja sa potpuno preciziranim sadržajem pitanja koja mora da pokrije, trebalo bi definisati kao zakonsku obavezu REM. Imajući u vidu zastupljenu pojavu „funkcionerske kampanje“ i van izbornog perioda, obaveza bi trebalo da bude trajnog karaktera.

4. REM pokreće razne forme javnih i stručnih debata o redovnom i izbornom izveštavanju javnih servisa i drugih emitera u cilju prikupljanja predloga za bolju zaštitu javnog interesa u elektronskim medijima.

Komentar TS: Povod za debatu bi moglo da bude predstavljanje izveštaja REM, a javno predstavljanje takvih izveštaja utvrđeno kao zakonska obaveza.

5. REM donosi Pravilnik o standardima u informativnom programu koji bi bio obavezujući za sve emitere koji imaju informativni program, na osnovu uočenih odlika i glavnih primedbi iznetih u dosadašnjim istraživanjima i stručnim raspravama. Pravilnik sprečava kampanje sramoćenja i govora mržnje, zaustavlja urušavanje standarda objektivnosti, nezavisnosti i odgovornosti medija i uspostavlja posebne standarde za program javnih medijskih servisa (pluralizam, nepristrasnost, fer tretman različitih stanovišta).

Komentar TS: Pošto za donošenje bilo kog podzakonskog akta mora postojati zakonsko ovlašćenje, trebalo bi razmotriti da li postojeće odredbe Zakona o elektronskim medijima daju nedvosmisleno ovlašćenje REM da donese ovaj akt, ili bi trebalo prethodno utvrditi takvo zakonsko ovlašćenje. Izričito ovlašćenje trenutno postoji, ali zbog ograničenog vremena nismo mogli da utvrdimo da li se ono može izvesti iz neke od postojećih odredaba Zakona.

6. REM donosi novi Pravilnik o ponašanju medija u izborima sa preciznim obavezama za sve vrste emitera i tipove programa. Pravilnik treba jasno da onemogući funkcionersku kampanju (zloupotrebu javnih funkcija i resursa u svrhe promocije pojedinih izbornih učesnika) i da ograniči vreme za plaćeno političko oglašavanje po jednom izbornom učesniku, kao najizrazitije izvore nejednakosti u šansama izbornih učesnika da mobilišu podršku birača.

Komentar TS: Smatramo da postoji prostor da REM u okviru postojećeg pravnog okvira, na osnovu ovlašćenja koja poseduje uredi i ovo pitanje, imajući u vidu da mogućnost dodatnog predstavljanja predstavnika partija koje učestvuju na izborima u njihovom drugom svojstvu (javni funkcioneri) ima efekat diskriminisanja onih učesnika na izborima kojima takav vid promocije nije dostupan. Ipak, radi pravne sigurnosti, smatramo da bi ovo pitanje trebalo na izričit način urediti zakonima (ne samo medijskim). Pored toga, budući da funkcionerska kampanja ima efekat dodatnog predstavljanja pred biračima ne samo kroz elektronske medije, već i na druge načine, ovaj problem bi prevashodno trebalo rešavati kroz pravila postupanja javnih funkcionera

http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/amandmani/Amandmani%20TS%20na%20Nacrt%20zakona%20o%20sprecavanju%20korupcije%20avgust%202018.pdf i pravila o radu organa javne vlasti

http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/funkcionerska-kampanja-policy-paper-final.pdf, a tek supsidijerno kroz pravila postupanja medija.

Pored toga, ukazujemo da bi pravilnik koji donosi REM ne bi mogao da spreči vođenje funkcionerske kampanje od strane javnih funkcionera, već samo da uredi pravila postupanja jedne vrste medija kada do takvog vida kampanje dođe. Najzad, ukazujemo da funkcionersku kampanju ne treba izjednačavati sa zloupotrebom javnih resursa, koja, između ostalog ima i obeležja krivičnog dela, iako joj se u nekim slučajevima približava. Naime, ovde su u pitanju aktivnosti koje se odvijaju u „sivoj zoni“, kroz promotivne aktivnosti javnih funkcionera, koje oni mogu da preduzimaju i u okviru vršenja svoje javne funkcije, ali ih verovatno ne bi preduzimali da ne žele da ostvare političku promociju.

"Funkcionerska kampanja" je izraz pod kojim Transparentnost Srbija označava aktivnosti javnih funkcionera u predizbornom periodu, koje se prikazuju kao njihov "redovan rad", a suštinski su deo političke promocije. U užem smislu funkcionerska kampanja najčešće se manifestuje kroz promotivne aktivnosti funkcionera: posete firmama, školama, bolnicama, sudovima, otvaranje fabrika, gradilišta, sajмова, potpisivanja ugovora i memoranduma o izgradnji i ulaganju, stipendiranju, predstavljanje planova izgradnje, uručenje stipendija, pomoći i poklona, razgovor sa građanima, radnicima. Za praktičnu identifikaciju "promotivnih aktivnosti" u okviru funkcionerske kampanje mogu poslužiti dva test pitanja – da li je ova aktivnost nešto što će biti iole bitno nakon protoka određenog perioda (kakav će biti efekat) i da li bi se ovo desilo i da li bi funkcionisalo bez prisustva javnog funkcionera.

U pogledu predloga da se ograniči vreme za plaćeno oglašavanje po jednom učesniku, mišljenja smo da bi bilo daleko bolje da se ovo pitanje uredi kroz Zakon o finansiranju političkih aktivnosti, nego unutar medijskih propisa. Medijski propisi treba da garantuju jednak tretman svih koji se oglašavaju u vezi sa izborima i da spreče pojave koje bi

onemogućile predstavljanje, npr. da se za potrebe jednog učesnika zakupe npr. svi raspoloživi oglasni termini ili svi raspoloživi termini u jednom oglasnom bloku, da se jedan učesnik na izborima privileguje kroz umanjene cene ili odloženo plaćanje, a da se drugima to ne nudi i slično. S druge strane u Zakonu o finansiranju političkih aktivnosti mogu se predvideti ograničenja ukupnih ili pojedinih troškova izborne kampanje. Više o tome smo pisali u:

[TS analiza: Pristup medijima i njihova kontrola - ključni problemi i moguća rešenja](#) i

[TS analiza: Finansiranje izborne kampanje u Srbiji – ključni problemi i moguća rešenja](#)

7. Tokom izborne kampanje REM je obavezan da nadgleda izbornu ponašanje medija i da jednom nedeljno objavljuje rezultate monitoringa nacionalnih emitera. Nadzor rada lokalnih emitera obavljaće se prema godišnjem planu.

Komentar TS: Dinamika i obuhvat nadzora koji vrši REM bi trebalo da budu utvrđeni zakonom. Smatramo da nema razloga da se podaci o objavljenom nadzoru objavljuju samo periodično, budući da se nadzor vrši na dnevnom nivou. Te podatke bi trebalo objavljivati svakodnevno, kao otvorene baze podataka, koji se mogu dalje analizirati i nezavisno od REM.

8. U periodu do izbora Narodna skupština organizuje jednom u šest meseci javne rasprave (slušanja) o radu REM-a.

Javni medijski servisi RTS i RTV

1. U periodu do izbora REM jednom u tri meseca objavljuje izveštaj o rezultatima detaljne kvantitativne i kvalitativne analize relevantnog uzorka informativnih programa RTS-a i RTV, naročito u pogledu ostvarivanja javnog interesa i nezavisne uređivačke politike.

Komentar TS: Isto kao prethodno, ova vrsta nadzora bi trebalo da bude definisana kao zakonska obaveza.

2. Programski saveti javnih servisa na otvorenim sednicama razmatraju izveštaje REM-a i donose preporuke za poboljšanje informativnog programa u skladu sa nalazima iz izveštaja.

Komentar TS: Korisna sugestija, koja bi mogla da bude utvrđena kao zakonska obaveza.

3. Na osnovu Zakona o javnim medijskim servisima i Pravilnika REM-a o standardima u informativnom programu, RTS i RTV usvajaju samoregulatorni akt Smernice za izveštavanje, sa jasnim uputstvima kako se ostvaruju zakonske obaveze potpunog i nepristrasnog informisanja, odražavanja postojećeg pluralizma političkih ideja i sučeljavanja različitih stanovišta u redovnim programima, i posebno u izornoj kampanji.

Komentar TS: Bilo bi bolje da ova pitanja budu uređena pravilima koja na osnovu Zakona utvrdi REM, nego kroz interne akte RTS i RTV.

4. Preporučuje se RTS-u i RTV-u da, po ugledu na praksu javnih servisa u Evropi, uvedu nove debatne emisije o pitanjima koja najviše brinu građane po relevantnim istraživanjima javnog mnjenja. U ovim emisijama treba da učestvuju renomirani akademski stručnjaci, stručni ljudi iz državnih institucija,

organizacija civilnog društva koji se bave datom temom i opozicije, koje će uredništvo pozivati tako da se obezbedi sučeljavanje različitih stanovišta.

Komentar TS: Sugestija je načelno korisna. Međutim, s obzirom na to da istraživanja javnog mnjenja pokazuju rezultate koji u velikoj meri zavise od metodologije (npr. odabir zatvorenih pitanja), kao i na činjenicu da građane brinu i pitanja čije rešavanje nije u nužno u vezi sa nadležnostima Narodne skupštine, predsednika Republike ili lokalnih organa vlasti za koje se vrši izbor, bilo bi bolje da se debate organizuju o temama koje su sami učesnici na izborima izdvojili kao deo svojih predizbornih programa.

Nadzorni odbor

1. Formiranje Nadzornog odbora kao vanupravnog tela za nadzor ponašanja svih izbornih aktera (izbornih lista, medija, državnih tela), prema odredbama Zakona o izboru narodnih poslanika.

Komentar TS: U vezi sa formiranjem Nadzornog odbora, bilo bi uputno predvideti izmene zakona radi definisanja pravnog statusa i ovlašćenja tog tela, kao i u pogledu postupka izbora njegovih članova, kroz omogućavanje samokandidovanja, a ne isključivo kroz predlaganje od strane Vlade i poslaničkih grupa. Štaviše, bilo bi primereno u potpunosti isključiti Vladu iz ovog procesa.

Agencija za borbu protiv korupcije

1. Agencija za borbu protiv korupcije donosi podzakonski akt kojim se precizno definiše šta su javni resursi, skupovi i susreti koje javni funkcioner ne može da koristi za promociju političkih subjekata.

Komentar TS: Agencija nema zakonsko ovlašćenje za donošenje takvog akta. Zakonsko ovlašćenje bi se moglo predvideti izmenama Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije / Zakona o sprečavanju korupcije, nakon što se preciziraju i sama pravila o postupanju funkcionera.

2. Agencija reaguje na povredu Člana 29. odmah, čim ga utvrdi, i po službenoj dužnosti pokreće postupak i izriče opomenu što je pre moguće.

Komentar TS: bilo bi korisno predvideti dužnost Agencije da po službenoj dužnosti utvrđuje da li je došlo do povrede, odnosno da to praćenje bude deo njihovog monitoringa izborne kampanje, koji i inače vrše, na osnovu Zakona o finansiranju političkih aktivnosti. Rokovi moraju da se preciziraju tako da budu kratki poput onih u odlučivanju o izbornim sporovima (npr. 48 sati).

3. Agencija za borbu protiv korupcije objavljuje javne izveštaje o terenskom monitoringu izborne kampanje jednom u dve nedelje tokom trajanja kampanje.

Komentar TS: Izveštaji bi mogli da se objavljuju i češće (npr. jednom nedeljno), i to u formi otvorenih baza podataka.

Pritisci na birače

1. Promeniti rešenje po kome birački odbor razlikuje važeće od nevažećih listića sa ciljem da se onemogući prepoznavanje za koga je birač glasao na osnovu komentara/šifri i sl. na biračkom listiću.

Komentar TS: Cilj je jasan, ali nije jasno ko bi utvrđivao da li je glasački listić važeći.

2. Jasnije zakonsko preciziranje zabrane upotrebe mobilnih telefona na biračkim mestima i pooštavanje sankcija, uključujući veće novčane kazne i uvođenje zatvorskih, ukoliko zabrana bude prekršena.

Komentar TS: bilo bi korisno navesti na šta bi se odnosilo preciziranje (šta je to što je sada dopušteno, a trebalo bi da bude zabranjeno).

3. Uvesti Zakonom (umesto dosadašnje prakse Pravila o radu biračkih odbora) zabranu vođenja paralelnih evidencija birača koji su izašli na glasanje (upisivanjem imena ili rednog broja iz izvoda iz biračkog spiska birača koji su izašli, ili nisu izašli na glasanje). Predvideti novčane i zatvorske kazne za prekršioce zabrane i mogućnost podnošenja prigovora Republičkoj izbornoj komisiji, koja odlučuje da li će se glasanje na tom biračkom mestu ponoviti.

komentar TS: poništavanje izbora ne bi smelo da bude diskreciona odluka RIK, već zasnovana na unapred postavljenim kriterijumima.

4. Proširiti zabranu zadržavanja na biračkom mestu svih lica koja nemaju prava i dužnosti u vezi sa sprovođenjem izbora na zabranu zadržavanja svih lica koja nemaju prava i dužnosti u vezi sa sprovođenjem izbora u krugu od 50 metara od biračkih mesta. Zadržati trenutnu mogućnost (ZoINP, čl 58, st. 6) da se u slučaju povrede navedene odredbe može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji, koja odlučuje da li će se glasanje na tom biračkom mestu ponoviti. Predvideti novčane i zatvorske kazne za prekršioce zabrane.

Komentar TS: čini se primerenijim da se predvidi privremeni prekid glasanja do usklađivanja stanja na biralištima sa zakonskim obavezama.

5. Dopuniti član 19 Zakona o zaštiti uzbunjivača, u delu koji se odnosi na uzbunjivanje javnosti, tako da obuhvati i kršenja u oblasti izbornih prava.

Komentar TS: Dopuna zakona je korisna, iako bi se možda mogla podvesti i pod neku od postojećih stavki člana 19 (sprečavanje štete većih razmera, uništavanje dokaza).

6. Republička izborna komisija, kao institucija koja se stara o zakonitom sprovođenju izbora, pokreće sveobuhvatnu kampanju usmerenu na edukaciju birača, koja će se sprovoditi na javnom servisu i putem štampanih materijala, naročito o proceduri glasanja, važnosti tajnosti glasanja, zabrani oduzimanja ili prikrivanja glasačkog listića prema odredbama Krivičnog zakonika, kao i pravnim mehanizmima koji štite birača od pritisaka, uključujući i prava koja im pripadaju prema Zakonu o zaštiti uzbunjivača.

Komentar TS: Veoma korisna sugestija.

7. Otvoreni poziv javnog tužilaštva za prijavljivanje zloupotreba i krivičnih dela protiv izbornih prava, davanja i primanja mita u vezi sa glasanjem i drugih povezanih krivičnih dela, stavljanje u izgled

zaštite svedoka takvih događaja i istraživanje sumnji u postojanje ovih krivičnih dela i pre dobijanja krivičnih prijava.

Komentar TS: Veoma korisna sugestija.

Izborna administracija

1. Objavljivati sve zapisnike o radu biračkih odbora na sajtu Republičke izborne komisije odmah nakon unošenja podataka iz zapisnika u računski sistem.

Komentar TS: Veoma korisna sugestija.

2. Zabraniti naknadne izmene zapisnika o radu biračkih odbora uz zadržavanje rešenja prema kome se, na biračkom mestu, rezultati najpre unose u kontrolni formular, a zatim, nakon provere logičko-računskog slaganja, prepisuju u zapisnik.

3. Organizovati i sprovesti obuke i testiranja za sve članove stalnog sastava biračkih odbora i obaveznu sertifikaciju kao uslov za obavljanje dužnosti u stalnom sastavu biračkog odbora. Ako RIK nije u mogućnosti da organizuje obuku, tu dužnost na sebe treba da preuzme ministarstvo nadležno za poslove uprave.

Komentar TS: Ukoliko je reč o uslovu za obavljanje poslova u biračkom odboru, onda bi obaveza trebalo da bude propisana zakonom.

4. Umesto dosadašnjeg rešenja iz Uputstva za sprovođenje izbora prema kome, pri utvrđivanju predloga kandidata za predsednika biračkog odbora, prednost treba dati licu koje ima visoko obrazovanje i iskustvo u sprovođenju izbora, propisati jasnu odredbu o obaveznom imenovanju predsednika i zamenika predsednika biračkih odbora iz reda zaposlenih u javnoj administraciji (upravi).

Komentar TS: Smatramo korisnim da se pravilo precizira (na predloženi ili drugi način).

5. Uvećati dnevnicu za angažman predsednika i zamenika predsednika biračkih odbora u izbornom procesu, ali i propisati proporcionalne novčane sankcije ukoliko zapisnik o radu biračkih odbora sadrži „teške“, odnosno „manje“ greške.

Komentar TS: predlog ne spada u oblast kojom se TS bavi, ali se načelno čini korisnim.

6. Po ugledu na dobru uporednu praksu, prikazivati na sajtu RIK-a proces računске obrade pristiglih rezultata, uživo i istovremeno sa njihovim unošenjem u računski sistem na nivou opština, od strane radnih tela i Republičkog zavoda za statistiku.

Komentar TS: isto kao prethodno.

7. Učiniti rad Republičke izborne komisije transparentnijim. Objavljivati sva dokumenta od značaja za izborni proces, uključujući i stenogramе sa plenarnih sednica i sastanaka radnih tela, kao i

preliminarne i konačne rezultate glasanja po biračkim mestima. Sve sednice Republičke izborne komisije prenositi uživo na sajtu RIK-a.

Komentar TS: veoma koristan predlog, koji bi trebalo da se realizuje kroz odgovarajuće dopune zakona.